

Остапович Володимир Петрович,

доктор юридичних наук, старший дослідник,
завідувач науково-дослідної лабораторії ДНДІ МВС України,
м. Київ, Україна

ORCID ID 0000-0002-9186-0801

П'янківська Людмила Володимирівна,

кандидат психологічних наук,
старший науковий співробітник ДНДІ МВС України,
м. Київ, Україна

ORCID ID 0000-0001-9086-271X

Легенький Микола Іванович,

доктор юридичних наук,
провідний науковий співробітник ДНДІ МВС України,
м. Київ, Україна

ORCID ID 0000-0003-4179-1964

ФАКТОРНА СТРУКТУРА ІНДИВІДУАЛЬНО- ТИПОЛОГІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ОСОБИСТОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Стаття присвячена проблематиці структури характерологічних особливостей особистості поліцейського патрульної поліції. Зазначено, що індивідуально-типологічні особливості особистості поліцейського патрульної поліції мають значний вплив на їх професійну придатність, надійність та ефективність виконання ними службових завдань. Виокремлено факторну структуру індивідуально-типологічних особливостей особистості поліцейського патрульної поліції, що зведена до чотирьох значущих факторів: “екстраверсія–відкритість досвіду”, “самоконтроль”, “стенічності”, “чуттєво-динамічний”. Змістове наповнення кожного фактора сприяло визначенню дієвих напрямів психопрофілактичної роботи у системі психологічного супроводження поліцейського.

Ключові слова: поліцейський патрульної поліції, індивідуально-типологічні особливості особистості, стресостійкість, психологічне супроводження, напрями психопрофілактичної роботи.

На сучасному етапі розвитку держави відбуваються інтенсивні зміни у різноманітних сферах суспільства, зокрема здійснюється реформування у Національній поліції України задля виховання поліцейських нової генерації, що забезпечують охорону прав і свобод людини, протидіють злочинності, підтримують публічну безпеку і порядок та мають високий авторитет з боку населення. Специфіка професійної діяльності вимагає від поліцейських патрульної поліції бути витривалими і стресостійкими, відповідальними й емоційно зрілими, мати високу готовність до виконання службових завдань, проявляти гнучкість у поведінці.

Безпосередньо ключову роль у професійній діяльності поліцейського відіграють психологічні характеристики, від яких залежать особливості його процесів адаптації до складних і непередбачуваних умов праці, здатність витримувати інтенсивні навантаження й ненормованість робочого часу, гнучко й нестандартно вирішувати конфлікти при взаємодії з громадянами, вміння налагоджувати між-особистісні стосунки, що впливають як на стан його здоров'я так і на успішність виконання ним професійної діяльності. Недостатня їх сформованість у працівника перешкоджає ефективному виконанню ним функціональних обов'язків, спричиняє появу помилок у діяльності та породжує деструктивні зміни й погіршення стану здоров'я. Знання індивідуальних властивостей працівника й специфіки професійних складових діяльності, наявних переваг та передбачення можливих ризиків є запорукою ефективного виконання ними службових завдань.

На сьогодні у психологічній науці у межах цієї проблеми залишаються недостатньо висвітлені індивідуально-типологічні особливості поліцейського патрульної поліції. Таким чином, актуальність наведеної проблематики зумовила доцільність дослідження факторної структури індивідуально-типологічних рис особистості поліцейського патрульної поліції.

Мета статті полягає у визначенні факторної структури індивідуально-характерологічних показників особистості поліцейського. Для її досягнення поставлено такі *завдання*: 1) визначити й здійснити інтерпретацію факторної структури вимірюваних індивідуально-типологічних показників особистості поліцейського патрульної поліції; 2) за установленими факторами окреслити напрями психопрофілактичної роботи у процесі психологічного супроводження службової діяльності патрульного.

Проблематика дослідження індивідуально-типологічних особливостей поліцейського патрульної поліції вперше вирішується шляхом виокремлення факторної структури базових показників. Отримані результати у подальшому сприятимуть удосконаленню системи психологічного супроводження професійної діяльності патрульних.

Аналіз досліджень і публікацій засвідчує, що вивченням індивідуально-психологічних особливостей особистості займалася низка науковців, серед яких варто згадати Д. Кейрсі, Р. Кеттелла, П. Коста, К. Леонгарда, А. Личка, Дж. Мак-Кра, В. Русалова, Л. Собчик, Б. Теплова, Л. Ямпольського та ін. Ураховуючи дослідження учених, проаналізуємо теоретичні наукові бачення щодо окресленого питання.

У психологічній науці для позначення індивідуально-типологічних особливостей особистості використовуються різноманітні поняття: індивідуально-типологічні, характерологічні, індивідуально-психологічні, індивідуальні особливості. Вітчизняні учені С. Максименко та В. Соловієнко індивідуально-типологічні особливості трактують як неповторну своєрідність психіки кожної людини і вважають їх природною передумовою [9]. Т. Ледовська розглядає їх як особливості психічних процесів, станів і властивостей, за якими люди відрізняються між собою [6].

Учений Б. Ананьєв індивідуально-типологічні особливості особистості розуміє як клас первинних властивостей, що складається із трьох груп природних

характеристик (конституційні, нейродинамічні, білатеральні), що у процесі формування людини включаються у її загальну структуру [1].

Варто звернути увагу на бачення Б. Теплова, який вважає, що індивідуально-типологічні особливості особистості не визначають жодних форм поведінки, але є основою для їх формування [4, с. 85]. А. Фернхем акцентує на їх причинно-наслідковому зв'язку, де характерологічні риси є причиною, а поведінка – наслідком [14].

Розглядаючи індивідуально-психологічні особливості особистості, В. Бодров указує, що від них залежать професійна придатність, ефективність і надійність діяльності фахівця [4, с. 86]. Низка характерологічних властивостей – основа для визначення рівня професійної придатності особистості, впливають на формування індивідуального стилю й особливості організації діяльності, а також контролюють характер конкретних дій та специфіку прояву.

Учений Є. Ільїн доводить вплив індивідуально-типологічних особливостей на ефективність і надійність професійної діяльності фахівця, й визначає надзвичайну їх значущість в екстремальних умовах [5]. Науковець експериментально демонструє, що виникнення несприятливих емоційних станів, прояв вольових якостей і психомоторних здібностей розкривають суть надійності у діяльності фахівця й залежать від поєднання типологічних характеристик властивостей нервової системи, а стресостійкість визначається комплексом особливостей їх прояву. Він також констатує, що фахівці із сильною силою нервової системи мають високу здатність витримувати тривалі навантаження у напружених ситуаціях, проявляють сміливість, витримку, дисциплінованість, старанність.

Отже, проведений теоретичний аналіз наукових джерел дає підставу констатувати, що не існує єдиного бачення щодо трактування поняття індивідуально-типологічні особливості особистості. Більшість науковців вказують на їх вплив на професійну придатність, надійність та ефективність діяльності фахівця.

Загалом поле сучасного стану наукових пошуків дослідження особистості поліцейського патрульної поліції є широким та різноманітним. Воно охоплює усі етапи його професіогенезу від професійно-психологічного добору на службу до професійного становлення сучасного патрульного. У предметному полі психології індивідуально-типологічні особливості особистості поліцейського патрульної поліції слугували об'єктом наукових досліджень Ю. Александрова, В.І. Барка, В.В. Барка, Л. Кирієнко, В. Литвин, В. Остаповича, І. Озерського, І. Пампури.

Поліцейські патрульної поліції у межах своїх повноважень провадять професійну діяльність, базуючись на принципах верховенства права, законності, відкритості та прозорості, дотримання прав і свобод людини, політичної нейтральності, взаємодії з населенням на засадах партнерства [11].

У своїй професійній діяльності поліцейський патрульної поліції керується низкою нормативно-правових актів: Конституцією України, законами України “Про Національну поліцію”, “Про запобігання корупції”, “Про Дисциплінарний статут Національної поліції України”, “Про звернення громадян”, “Про доступ до публічної інформації”, “Про захист персональних даних”, “Про попередження насильства в сім'ї”, “Про дорожній рух”, Кодексом України про адміністративні правопорушення, Кримінальним кодексом України, Кримінальним процесуальним

кодексом України, Указом Президента “Про заходи щодо забезпечення особистої безпеки громадян та протидії злочинності”, постановами КМУ “Про Правила дорожнього руху”, “Про затвердження Порядку тимчасового затримання та зберігання транспортних засобів на спеціальних майданчиках і стоянках”, Положенням про Департамент патрульної поліції, наказом МВС України “Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських” тощо.

Працівники новоствореного підрозділу Національної поліції України постійно цілодобово патрулюють територію та перші виїжджають на виклики гарячої лінії “102” при надходженні інформації про вчинення правопорушень, а також за необхідності здійснюють поліцейське піклування. Перед сучасними поліцейськими патрульної поліції постають такі важливі завдання, як: забезпечення публічного порядку та безпеки, охорона прав і свобод людини та інтересів суспільства і держави; профілактика, виявлення та припинення кримінальних та адміністративних правопорушень; забезпечення безпеки дорожнього руху, організація контролю за додержанням законів й інших нормативних актів з питань безпеки дорожнього руху, а також у разі потреби надання допомоги особам з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій [7; 13].

Можна стверджувати, що діяльність патрульних належить до складних та екстремальних видів професійної діяльності, що постійно супроводжується ризиком для життя і здоров'я, значними фізичними і психофізіологічними навантаженнями, характеризується стресогенністю й необхідністю застосовувати заходи фізичного впливу, зброї у разі протидії кримінальному оточенню тощо.

У цьому контексті варто звернути увагу на бачення В. Литвин, яка стверджує, що для діяльності поліцейських патрульної поліції властиві такі складні й екстремальні умови, як: скорочені часові межі виконання завдань; різноманітність службових завдань та постійна мінливість оперативної обстановки; підвищена концентрація уваги одночасно на кількох об'єктах діяльності; виконання окремих доручень керівництва й плінність кадрів; відсутність комунікації з населенням; постійна невідкладність і злагодженість дій у складних і непередбачуваних ситуаціях; постійне перенапруження й переважання негативного психоемоційного стану [7, с. 43].

Тому ці аспекти підтверджують необхідність якісного кадрового забезпечення підрозділів патрульної поліції Національної поліції України й доцільність обов'язкового врахування індивідуально-типологічних особливостей при професійно-психологічному доборі та психологічному супроводженні фахівців задля збереження їх стану здоров'я й ефективного виконання службових завдань.

Спробуємо окреслити наукові бачення індивідуально-типологічних особливостей особистості поліцейського патрульної поліції. Слід зазначити, що вітчизняні науковці В. І. Барко, В. В. Барко, Л. Кириєнко, В. Остапович створили професіограму патрульного й визначили, що загалом йому властивий стеничний тип реагування, а базовими рисами у профілі особистості виокремили екстраверсію, спонтанність і лабільність [2; 3].

Дослідник А. Москаленко вказує на значущість професійно важливих якостей поліцейського. Серед яких він виокремлює: здатність адаптуватися до мінливого характеру роботи протягом робочого дня; нестандартний підхід до вирішення

службових завдань; обережність, витривалість при виконанні кропіткої й відповідальної роботи; схильність до виконання монотонних й одноманітних завдань, при цьому зберігаючи працездатність; стресостійкість та готовність до дій, здатність швидко реагувати на непередбачувані ситуації й переключати увагу з одного об'єкта на інший [10].

Науковець І. Озерський серед базових характеристик профілю особистості успішного патрульного поліцейського виокремлює: достатньо розвинені контроль емоцій і впевненість у собі, обдуману та виправдану рішучість, моральний контроль поведінки й комунікативні якості, адекватну самооцінку, посередні лідерську активність і тактовність, чуттєвість, конформність й низький рівень підозрілості. Серед ключових протипоказань до служби у патрульній поліції дослідник відносить: неадекватну самооцінку, пасивність, песимізм, відсутність самостійності, наявність внутрішніх конфліктів та емоційну нестійкість [12, с. 264].

У “Професіограмі за основними видами поліцейської діяльності”, що виконана фахівцями Державного науково-дослідного інституту МВС України за участю працівників МВС та НПУ, серед протипоказань до оволодіння професійною діяльністю патрульного виокремлено такі негативні індивідуально-типологічні особливості, як: підвищення індексу шкал гіпостенічного (тривожності, чутливості, інтроверсії) та стеничного типів (спонтанності, агресивності, ригідності) реагування [7, с. 74].

Отже, як бачимо, дослідники акцентують увагу на значущості індивідуально-типологічних особливостей особистості працівника патрульної поліції безпосередньо у професійній діяльності й виділяють значущі характеристики й протипоказання до служби.

З метою вивчення зазначеної проблеми нами застосовано низку наукових методів: аналіз та узагальнення наукових джерел, психологічна діагностика, методи математичної статистики. Для визначення факторної структури характерологічних показників застосовано такі психодіагностичні методики: індивідуально-типологічний опитувальник (ІТО) Л. Собчик та опитувальник “Велика п'ятірка” [2; 3; 8]. Статистичну обробку отриманих емпіричних даних здійснено за допомогою застосування стандартизованого пакету програм *IBM SPSS Statistics 23.0*.

Емпіричне дослідження проведено на вибірці у кількості 245 поліцейських патрульної поліції віком від 21 до 36 років та зі стажем служби від 3 років. Під час формування вибіркової сукупності ми дотримувалися вимог до її змістовності та еквівалентності.

Шляхом застосування факторизації методом головних компонент (*principal components*) із поворотом *varimax* здійснено компактну візуалізацію й мінімізацію кількості отриманих показників, що сприяли виокремленню та інтерпретації факторної структури індивідуально-типологічних особливостей особистості поліцейського патрульної поліції. Визначені елементи факторної матриці, представляють коефіцієнти кореляції одного фактора з усіма іншими діагностованими показниками. Застосування критеріїв вибіркової адекватності Кайзера-Мейєра-Олкіна ($KMO \geq 0,5$) та сферичності Бартлетта ($BT \leq 0,05$) дали змогу провести перевірку доцільності використання факторного аналізу. Нами встановлено міру вибіркової адекватності Кайзера-Мейєра-Олкіна 0,766, на рівні значущості 0,0001

(табл. 1), що пояснює 62,08 % загальної дисперсії й засвідчує доцільність та можливість застосування заданого типу аналізу для обраних показників.

Таблиця 1

Установлені показники критеріїв Кайзера-Мейера-Олкіна та сферичності Бартлетта у досліджуваних поліцейських ($n=245$)

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy		,766
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	848,989
	df.	78
	Sig.	,000

У процесі факторного аналізу виокремлено чотирифакторну модель (табл. 2), яка перевірена результатами застосування критерію Х. Кайзера та вибором факторів за допомогою “критерію кам’яного насипу” Р.Б. Кеттелла, що ілюструє їх збалансованість (рис. 1).

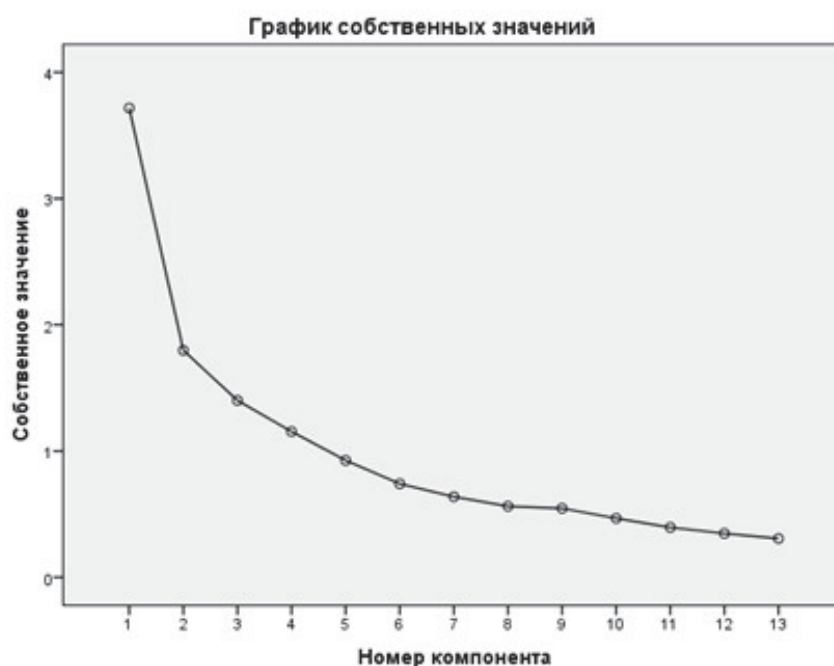

Рис. 1. Графічне зображення власних значень (“кам’яний насип”)

Отримана матриця факторних навантажень після *varimax*-обертання виявилася структурованою, а найбільш значущі фактори демонструють відповідні високі показники коефіцієнтів факторних навантажень (табл. 2). Ці фактори дали змогу визначити дієві напрями психопрофілактичної роботи у процесі психологічного супроводження службової діяльності поліцейської патрульної поліції.

Таблиця 2

Власні значення виокремлених факторів

Component	Total	% of Variance	Cumulative %
1	3,717	28,590	28,590
2	1,798	13,827	42,418
3	1,401	10,777	53,195
4	1,154	8,880	62,075

Як бачимо з таблиці 2, перший фактор пояснює 28,59 % загальної дисперсії емпіричного масиву даних, другий – 13,83 %, третій – 10,78 %, а четвертий – 8,88 %. Детальніше проаналізуємо кожний виділений фактор (табл. 3). Слід зазначити, що при здійсненні аналізу факторної матриці нами ураховано знаки факторних навантажень кожного компонента. Наявність навантаження з протилежними знаками в одному і тому ж факторі вказує на обернено пропорційну залежність між змінними.

Таблиця 3

Матриця факторних навантажень характерологічних показників особистості працівника патрульної поліції після обертання (метод *Varimax* із нормалізацією за Х. Кайзером)

Показники	Компонент			
	1	2	3	4
Екстраверсія	,832			
Інтроверсія	-,786			
Екстраверсія (“Велика п’ятірка”)	,641			
Відкритість досвіду	,422			
Поступливість		,803		
Нейротизм		-,749		
Сумлінність		,746		
Ригідність			,775	
Агресивність			,752	
Спонтанність			,639	
Сензитивність				,771
Тривожність				,723
Лабільність				,568

Перший фактор F1 (біполярний), який умовно назвемо “екстраверсія–відкритість досвіду”, містить чотири компоненти: екстраверсія (0,832), інтроверсія (–0,786), екстраверсія (“Велика п’ятірка”) (0,641), відкритість досвіду (0,422) (рис. 2). Цей фактор своїм змістовним наповненням фокусує увагу на взаємозв’язку

показників екстравертованості і відкритості, що формують виражений позитивний полюс. Їх підвищення виражається загальною активністю, оптимістичним поглядом на життя та події, соціальною спрямованістю, комунікабельністю, енергійністю, зацікавленістю та сприйнятливістю до будь-якої інформації, широтою кола інтересів, нестандартністю та критичністю мислення, здатністю віднаходити нові підходи у вирішенні проблемних ситуацій, рефлексивністю та схильністю до самоаналізу.

Негативний полюс представлений інтровертованістю, що виявляється пасивністю у поведінці, скромністю, індивідуалістичністю, спрямованістю у внутрішній світ переживань. Ці характеристики вказують на необхідність психопрофілактичної роботи з поліцейськими патрульної поліції при їх проявах. Таким чином, цей фактор є важливим під час проходження патрульними служби з метою ефективного виконання ними службових завдань та позитивної адаптації у професійному середовищі.

Другий фактор F2 також біполярний. Умовно його можна назвати “самоконтроль”, куди з найбільшим навантаженнями увійшли: поступливість (0,803), нейротизм (–0,749), сумлінність (0,746). Виокремлений фактор своєю наповненістю демонструє взаємозв’язок між показниками поступливості і сумлінності. Їх підвищення проявляється здатністю контролювати власну поведінку і діяльність, достатнім самовладанням, відповідальністю, організованістю, дисциплінованістю, наполегливістю, доброзичливим ставленням до оточення, орієнтованістю на співробітництво, довірливістю, неконфліктністю, схильністю до підпорядкування власних інтересів потребам групи.

Негативний полюс за показником нейротизму характеризується проявами тривожності, нервово-психічної нестійкості, легкістю появи негативних емоцій, схильності до зниженого фону настрою, дратівливості. Ці особливості прояву індивідуальних властивостей здатні негативно впливати на якість виконання професійної діяльності поліцейськими патрульної поліції (припущення помилок у

виконанні завдань, конфліктність при взаємодії з колегами та громадянами) й загалом бути чинником погіршення стану здоров'я.

Отже, враховуючи отримані результати за цим фактором, вважаємо, що обов'язково доцільно врахувати показник нейротизму при професійно-психологічному доборі на службу в поліцію та безпосередньо при психологічному супроводженні поліцейського патрульної поліції.

Третій фактор F3 є уніполярний, що умовно названий нами “стенічності” й визначений трьома компонентами: ригідність (0,775), агресивність (0,752), спонтанність (0,639). Нормативна вираженість показників указує на стійкість до стресових впливів, наполегливість, активність життєвої позиції, практичність, упевненість у собі і власних можливостях, сформованість особистісної позиції, здатність відстояти власну думку й швидко приймати рішення, прагнення до самоствердження та самореалізації.

Водночас при підвищенні цих показників можемо говорити про негативний їх вияв, а саме: егоцентризм, схильність до не завжди виправданого ризику, завищену самооцінку, недостатність контролю емоцій, імпульсивність і пряmlinійність у поведінці, недовірливість й підозрливість. Отже, можна зазначити, що при психологічному супроводженні патрульного необхідно обов'язково проводити психофілактичну роботу щодо підтримання його стресостійкості.

Четвертий фактор F4 визначений також як уніполярний. Його умовно ми назвали “чуттєво-динамічний”, об'єднує показники сенситивності (0,771), тривожності (0,723) та лабільності (0,568). За своєю змістовністю він виражається чутливістю до впливів соціального середовища, емпатійністю, схильністю до співчуття та підтримки, відповідальністю, обережністю у прийнятті відповідальних рішень, соціальною спрямованістю, мінливістю настрою, демонстративністю, певною емоційною нестійкістю. Підвищення балів за шкалами проявляється схильністю до самозвинувачень та драматизації подій, зниженням самооцінки, невпевненістю, страхами та деструктивними проявами у поведінці. Тому необхідно проводити цілеспрямовану психофілактичну роботу задля підтримання гармонійного стану особистості патрульного.

Виходячи із окреслених факторів, вважаємо, що дієвими психофілактичними напрямками при психологічному супроводженні поліцейського патрульної поліції є (рис. 2):

1. Підвищення самоефективності й адаптованості працівника. Підтримання належного рівня самоефективності сприяє підвищенню інтересу та мотивації до професійної діяльності, впевненості у своїх можливостях і здібностях, прояву стресопружності, здатності організувати і виконувати службові задачі, домагатися успіху у конкретних ситуаціях.

2. Корекція психоемоційного стану й формування навичок стресостійкості. Цей напрям роботи сприяє гармонізації психоемоційного стану, сприяє зменшенню внутрішнього напруження, тривожних проявів, нівелює стресовість й впливає на мобілізацію внутрішніх ресурсів.

3. Сприяння саморозвитку та самопізнанню. Саморозвиток є базовим елементом самореалізації поліцейського патрульної поліції та слугує самопізнанню й генеруванню нових стратегій поведінки.

Таким чином, описані нами напрями психопрофілактичної роботи є важливими і перспективними для збереження кадрового потенціалу патрульної поліції, а психопрофілактична робота має бути систематичною, комплексною, організаційно- та індивідуально-спрямованою.

Отже, застосування факторного аналізу у проведеному емпіричному дослідженні сприяло верифікації факторної структури індивідуально-типологічних особливостей особистості поліцейського патрульної поліції шляхом зменшення розмірності вимірюваних показників й зведення їх до чотирьох незалежних факторів: F1 – “екстраверсія–відкритість досвіду”; F2 – “самоконтроль”; F3 – “стенічності”; F4 – “чуттєво-динамічний”. Виокремлені фактори дали змогу визначити дієві напрями психопрофілактичної роботи у процесі психологічного супроводження поліцейського патрульної поліції: підвищення самоефективності й адаптованості працівника; корекція психоемоційного стану й формування навичок стресостійкості; сприяння саморозвитку та самопізнанню. Урахування цих напрямів психологами у практичній діяльності сприятиме підвищенню ефективності виконання службових завдань патрульними та збереженню їх психологічного здоров'я.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Ананьев Б.Г.* Избранные психологические труды. Москва: Педагогика, 1980. 288 с.
2. *Барко В.І., Барко В.В., Кириєнко Л.А.* Професійний психологічний добір на службу до поліції з використанням адаптованого індивідуально-типологічного опитувальника. *Право і безпека*, 2017. № 3 (66). С. 125–133.
3. *Барко В.І., Остапович В.П., Барко В.В.* Можливості використання “Опитувальника Великої п'ятірки” психологами Національної поліції України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки*, 2018. Вип. 3. № 2. С. 181–186.
4. *Бодров В.А.* Психология профессиональной пригодности: учеб. пособ. для вузов. Москва: ПЕР СЭ, 2001. 511 с.
5. *Ильин Е.П.* Обеспечение надежности деятельности в связи с учетом типологических особенностей свойств нервной системы. *Проблемы инженерной психологии*. Ярославль, 1976. С. 113–121.
6. *Ледовская Т.В.* Влияние индивидуально-типологических особенностей на успешность учебной деятельности студентов. *Ярославский педагогический вестник*, 2010. № 1. С. 167–171.
7. *Литвин В.В.* Психолого-правові засади удосконалення професійної діяльності поліцейських патрульної поліції: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 19.00.06. Київ, 2019. 261 с.
8. *Методики психологічної діагностики індивідуально-психологічних особливостей працівників Національної поліції України: методичні рекомендації / В.О. Криволапчук, А.С. Сизоненко, В.П. Остапович, В.І. Барко.* Київ: Вид-во «Людмила», 2019. 78 с.
9. *Максименко С.Д., Соловієнко В.О.* Загальна психологія: навч. посібник. Київ: МАУП, 2000, 256 с.
10. *Москаленко А.П.* Психологічне забезпечення професійного відбору до вищих навчальних закладів системи МВС України: дис. ... канд. психол. наук. Харків, 2002. 247 с.
11. *Остапович В.П.* Правові підстави діяльності поліцейських патрульної поліції НПУ. *Європейські перспективи*. Науково-практичний журнал, 2020. № 1. С. 108–118.
12. *Озерський І.В.* Психологічне вивчення особистості патрульного поліцейського. *Психологічні засади забезпечення службової діяльності працівників правоохоронних органів: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, (м. Кривий Ріг, 07 лютого 2019 року)*. Кривий Ріг, 2019. С. 261–264.

13. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40–41. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 16.07.2021).

14. *Фернхем А.* Личность и социальное поведение. Санкт-Петербург: Питер, 2001. С. 297–336.

REFERENCES

1. *Anan'yev, B.G.* (1980) Izbrannyye psikhologicheskiye trudy. "Selected psychological works" Moscow: Pedagogy. 288 p. [in Russian].

2. *Barko, V.I., Barko, V.V., Kyriyenko, L.A.* (2017) Profesiynny psikhologichnyy dobir na sluzhbu do politsiyi z vykorystanniam adaptovanoho indyvidual'no-tipologichnoho opytuval'nyka. "Professional psychological selection for service in the police using an adapted individual-typological questionnaire". Law and Safety 3(66), 125–133 [in Ukrainian].

3. *Barko, V.I., Ostapovych, V.P., Barko, V.V.* (2018) Mozhlyvosti vykorystannya "opytuval'nyka velykoyi p'yatirky" psikhologhamy natsional'noyi politsiyi Ukrayiny. Scientific Bulletin of Kherson State University. Series: Psychological Sciences. Issue 3. No 2. P. 181–186 [in Ukrainian].

4. *Bodrov, V. A.* (2001) Psikhologiya professional'noy prigodnosti. "Psychology of Professional Suitability": textbook. Moscow: PER SE. 511 p. [in Russian].

5. *Il'in, Ye.P.* (1976) Obespecheniye nadezhnosti deyatel'nosti v svyazi s uchetoм tipologicheskikh osobennostey svoystv nervnoy sistemy. "Ensuring the Reliability of Activities in Connection with the Typological Features of the Properties of the Nervous System". Problems of Engineering Psychology. Yaroslavl. P. 113–121 [in Russian].

6. *Ledovskaya, T.V.* (2010) Vliyaniye individual'no-tipologicheskikh osobennostey na uspehnost' uchebnoy deyatel'nosti studentov. "The Influence of Individual-Typological Characteristics on the Success of Students' Educational Activities". Yaroslavl Pedagogical Bulletin. No 1. P. 167–171 [in Russian].

7. *Litvin, V.V.* (2019) Psikhologo-pravovi zasady udoskonalennya profesiynoyi diyal'nosti politseys'kykh patrol'noyi politsiyi. "Psychological and Legal Ambush of Perfection of Professional Efficiency of Police Patrol Police": thesis. ... Cand. Sci. (Law). Kyiv. 261 p. [in Ukrainian].

8. *Kryvolapchuk, V.O., Syzonenko, A.S., Ostapovych, V.P., Barko, V.I.* (2019). Metodyky psikhologichnoyi diahnostyky indyvidual'no-psikhologichnykh osoblyvostey pratsivnykiv Natsional'noyi politsiyi Ukrayiny. "Methods of Psychological Diagnostics of Individual-Psychological Features of Employees of the National Police of Ukraine": methodical recommendations. Kyiv: Lyudmyla Publishing House. 78 p. [in Ukrainian].

9. *Maksymenko, S.D., Soloviyenko, V.O.* (2000) Zahal'na psikhologiya. "General psychology": a textbook. Kyiv: MAUP. 256 p. [in Ukrainian].

10. *Moskalenko, A.P.* (2002) Psikhologichne zabezpechennya profesiynoho vidboru do vyshchykh navchal'nykh zakladiv systemy MVS Ukrayiny. "Psychological Support of Professional Selection to Higher Educational Institutions of the System of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine": thesis. ... Cand. Sci. (Law). Kharkiv. 247 p. [in Ukrainian].

11. *Ostapovych, V.P.* (2020) Pravovi pidstavy diyal'nosti politseys'kykh patrol'noyi politsiyi NPU. "Legal Bases of Activity of Policemen of Patrol Police of NPU". European Perspectives. Scientific and practical journal. No 1. P. 108–118. [in Ukrainian].

12. *Ozers'kyi, I.V.* (2019) Psikhologichne vyvchennya osobystosti patrol'noho politseys'koho. "Psychological Study of the Personality of a Patrol Policeman". Psychological Principles of Ensuring the Service Activities of Law Enforcement Officers: materials of the II All-Ukrainian scientific-practical conference with international participation (Kryvyi Rih, February 7, 2019). Kryvyi Rih. P. 261–264 [in Ukrainian].

13. On the National Police: Law of Ukraine of 02.07.2015 No 580-VIII. Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine, 2015. No 40–41. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (Date of Application: 16.07.2021) [in Ukrainian].

14. *Fernkhem A.* (2001) Lichnost' i sotsial'noye povedeniye. "Personality and Social Behavior". St. Petersburg: Peter. P. 297–336 [in Russian].

UDC 159.075:159.94(369.08)

Ostapovych Volodymyr,Doct. Sci. (Law), Senior Researcher, Chief of the Research Laboratory,
State Research Institute MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0002-9186-0801**Piankivska Liudmyla,**Cand. Sci. (Psychology), Senior Staff Scientist of the
State Research Institute MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0001-9086-271X**Lehenkyi Mykola,**Doct. Sci. (Law), Leading Researcher of the
State Research Institute MIA Ukraine, Kyiv, Ukraine,
ORCID ID 0000-0003-4179-1964

FACTOR STRUCTURE OF INDIVIDUAL-TYOLOGICAL INDICATORS OF PERSONALITY OF PATROL POLICE OFFICER

Research article is devoted to the issue of the structure of the characterological features of the personality of the patrol police officer. A theoretical analysis of the views of scientists on the essence of the concept of «individual-typological features of personality». It has been determined that they directly affect the professional suitability, reliability and efficiency of the specialist.

It has been noted that the individual-typological features of the personality of the patrol police officer have a significant impact on the effectiveness of their performance of official duties, including in extreme conditions. The basic professionally important qualities of a police officer have been outlined. The main negative individual-typological features have been identified, which are a contraindication to mastering the professional activity of a patrolman.

The factor structure of individual-typological features of the patrol police officer's personality is singled out, which is reduced to four significant factors: «extraversion-openness of experience», «self-control», «walliness», «sensory-dynamic». The characteristic of each selected factor of the matrix in the structure of the measured individual-typological indicators of the personality of the patrol police officer is given. The analysis made it possible to state that the content of each factor contributes to the definition of effective areas of psychoprophylactic work in the system of psychological support of police officers.

Thus, the use of factor analysis in the empirical study helped to verify the factor structure of individual typological characteristics of the patrol police by reducing the dimensionality of the measured indicators and reducing them to four independent factors. The highlighted factors made it possible to determine the effective directions of psychoprophylactic work in the process of psychological support of a patrol police officer. Consideration of these areas by psychologists in practice will help to increase the efficiency of patrols and maintain their psychological health.

Keywords: patrol police officer, individual-typological features of personality, stress resistance, psychological support, directions of psychoprophylactic work.

Отримано 04.10.2021

© Ostapovych Volodymyr, Piankivska Liudmyla, Lehenkyi Mykola, 2021

DOI (Article): [https://doi.org/10.36486/np.2021.3\(53\).24](https://doi.org/10.36486/np.2021.3(53).24)

Issue 3(53) 2021

<http://naukaipravoohorona.com/>